

Дані про авторів

Павлюк Л.І.,

к.е.н., викладач, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Лалакулич М.Ю.,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Данные об авторах

Павлюк Л.И.,

к.э.н., преподаватель, Ужгородский торговельно-экономический институт Киевского национального торговельно-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Лалакулич М.Ю.,

к.э.н., доцент, Ужгородский торговельно-экономический институт Киевского национального торговельно-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the authors

Pavlyuk L.,

Ph.D. in Economics, Lecturer, Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kiev National Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Lalakulich M.,

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Uzhgorod Trade and Economic Institute of Kyiv National Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

УДК 005.92:330.322.011:[334:005.35

DOI: 10.5281/zenodo.1245560

Н.М. ПРИТУЛЯК,

О.Е. ГОНЧАРЕНКО

Корпоративна нефінансова звітність як інформаційна складова соціально відповідального інвестування

Розглянуто сутність та значення соціально-екологічної інформації. Визначені причини виникнення, основні характеристики, види та показники нефінансової звітності, яка є дієвим інструментом управління корпоративною соціальною відповідальністю. В результаті розгляду процесу ресурсного забезпечення останньої доведена корисність показників нефінансової звітності, в т.ч. у вирішенні завдань, пов'язаних із формуванням і використанням складових корпоративного інтелектуального капіталу – основного результату соціально відповідального інвестування. На цій основі обґрунтована роль досліджуваної системи інформаційного забезпечення у вирішенні питань корпоративного управління щодо підвищення вартості та капіталізації бізнес-структури. Також приділено увагу інституціональним інвесторам – основним зовнішнім користувачам нефінансової інформації, які є активними суб'єктами соціально відповідального інвестування.

Ключові слова: нефінансова звітність, корпоративна відповідальність, соціально відповідальне інвестування, інституційні інвестори, стейкхолдери, сталий розвиток.

Н.М. ПРИТУЛЯК,

О.Е. ГОНЧАРЕНКО

Корпоративная нефинансовая отчетность как информационная составляющая социально ответственного инвестирования

Рассмотрена сущность и значение социально-экологической информации. Определены причины возникновения, основные характеристики, виды и показатели нефинансовой отчетности, которая является действенным инструментом управления корпоративной социальной ответственностью. В результате рассмотрения процесса ресурсного обеспечения последней доказана значимость показателей нефинансовой отчетности, в т.ч. в решении заданий, связанных с формированием и использованием составляющих корпоративного интеллектуального капитала – основного результата социально ответственного инвестирования. На этой основе обоснована роль исследу-

емой системы информационного обеспечения в решении вопросов корпоративного управления касательно повышения стоимости и капитализации бизнес-структуры. Также уделено внимание институциональным инвесторам как основным внешним пользователям нефинансовой отчетности, которые являются активными субъектами социально ответственного инвестирования.

Ключевые слова: нефинансовая отчетность, корпоративная ответственность, социально ответственное инвестирование, институциональные инвесторы, стейкхолдеры, устойчивое развитие.

N. PRYTULYAK,
O. HONCHARENKO

Corporate non-financial reporting as an informational component of social responsible investments

Urgency of the research. The necessity of the balance between the interests of business and society raises the issue of improving corporate governance on the base of its social orientation and responsibility, which requires appropriate information support.

Target setting. There is a necessity for more complete information for ensuring the process of maximizing the fundamental value and market capitalization of the company under the conditions of intellectualization of production.

Actual scientific researches and issues analysis. The mechanism of functioning of social responsibility, including at the level of the entrepreneurial structure, is investigated in the works of domestic scientists D.O. Bayura, O. S. Hyryk, O. A. Hrishnova, A. M. Kolot,

M. A. Saprykina and others. The relevance of non-financial reporting is disclosed in works written by I.P.Vasylchuk, T.V.Davydyuk, G.O.Moskalyuk, S.Ya. Korol, R.O.Kostyrko, R.V.Kuzina, N.S. Orlova, L. M. ylypenko, M. A. Prodanchuk.

Uninvestigated parts of general matters defining. In scientific researches, insufficient attention is paid to non-financial reporting as an instrument of identifying potential business opportunities in the process of providing their higher development results.

The research objective. Consideration of the theoretical aspects of non-financial reporting, its place and role in the information displayment of data about the results of the integration of the principles of social responsibility into the corporate system of making managerial decisions which related to responsible investment.

The statement of basic materials. The essence and significance of social and environmental information were considered. The causes of emergence, key characteristics, types and indicators of non-financial reporting, which is an effective tool for managing corporate social responsibility were identified. The usefulness of indicators of non-financial reporting, incl. in solving tasks related to the formation and use of the components of corporate intellectual capital – the main result of socially responsible investment was proved. The role of the investigated system of informational support in the decision of corporate governance issues which related to cost increase and capitalization of the business structure was highlighted. An attention is paid to institutional investors – the main external users of non-financial information, which are active subjects of socially responsible investments.

Conclusions. CSR and its inherent socially responsible investment are a cost-effective activity for any business, and therefore the social and environmental information is intended not only to demonstrate the degree of its openness and transparency, but also to become the base of the corporate governance in the process of solving problems of more effective use of intangible values, which are the key factors of increase of safety, competitiveness, profitability of business, providing of the new prospects for its dynamic growth and development.

Keywords: non-financial reporting, corporate responsibility, socially responsible investment, institutional investors, stakeholder, sustainable development.

Постановка проблеми. По мірі розвитку ви- | нізації життя, що відбувається на фоні виникнен-
робництва, науково-технічного прогресу, урба- | ня і загострення нових, надто складних проблем:

екологічних, соціально-економічних, технічних, культурологічних, необхідність збалансування інтересів бізнесу і суспільства набуває особливої актуальності. Події першого десятиліття XXI ст. – відмова споживачів від продукції соціально безвідповідальних компаній, банкрутство великих корпорацій (Enron, 2001р.), втрата значної частини ринкової капіталізації, падіння рейтингів (British Petroleum, 2010р.), колосальні прямі збитки у вигляді штрафних санкцій (Chevron, 2011р.) та ін., – переконливо доводять, що в умовах, коли підвищується рівень вимог суспільства до результатів і наслідків діяльності підприємницьких структур, реалізація довгострокових цілей останніх не може бути здійснена без врахування інтересів всіх зацікавлених сторін.

Безумовно, в сучасному світі, гарантією стійкого економічного і соціального розвитку, покращення якості життя є соціально відповідальна поведінка всіх без виключення суб'єктів суспільства, – держави, бізнесу, населення. Однак ключова роль в даному діалозі належить корпоративному сектору, який відрізняється динамічністю розвитку, силою та характером впливу на оточуюче середовище, своїм особливим сприйняттям інноваційних та перспективних технологій, володінням значними ресурсами. Той факт, що суб'єкти підприємницької діяльності не можуть функціонувати за межами соціуму, оскільки вмонтовані в соціальну та економічні системи, зобов'язує їх нести соціальну відповідальність перед всіма сторонами процесу.

Однак, якщо для прогресивних компаній світу соціальна відповідальність є звичною практикою, то в Україні вона ще не стала масовим явищем. Більшість вітчизняних підприємств, з числа тих, що декларують впровадження соціально відповідальних програм, часто на практиці обмежуються лише благодійними акціями, разовою участю в реалізації соціальних програм, що викривляє суть самого поняття соціальної відповідальності. Надто часто її використовують як піар, заповнюючи інформаційний простір повідомленнями про власні здобутки і перемоги, продовжуючи при цьому грубо порушувати трудові, природоохоронні, податкові та інші законодавчі норми, активно використовувати операції з офшорними зонами з метою ухилення від сплати податків та виведення капіталу за кордон. Навіть ті українські компанії, які здійснюють публікацію соціальних

звітів, не дотримуються міжнародних стандартів в їх складанні і обмежуються лише розповсюдженням вигідної для них інформації.

Сказане робить очевидною необхідність розгляду питань корпоративної соціальної відповідальності, результати виконання якої виходять за межі фінансових звітів, а тому потребують вивчення практики відображення інформації про нефінансові аспекти підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Огляд економічних джерел з обраної тематики свідчить, що питання корпоративної соціальної відповідальності, її ресурсного забезпечення та інформаційного відображення результатів діяльності соціального та екологічного спрямування привертають до себе увагу багатьох науковців та експертів. Суттєвий внесок в дослідження механізму функціонування соціальної відповідальності, в т.ч. на рівні підприємницької структури зробили вітчизняні вчені Д. О. Баюра [1], О. С. Гирик [2], О. А. Грішнова, А. М. Колот [3], М. А. Саприкіна [4] та ін. Актуальність нефінансової звітності, яка є важливим елементом в інформаційному забезпеченні зацікавлених сторін стосовно результатів виконання бізнесом своїх соціальних зобов'язань, розкрита в працях Васильчук І. П. [5], Давидюк Т.В. [6], Москалюк Г. О. [7], Король С.Я. [8], Костирко Р.О. [9], Кузіна Р.В. [10], Орлова Н.С. [11], Пилипенко Л.М. [12], Проданчук М.А. [13]. Однак в наукових дослідженнях недостатньо уваги приділяється нефінансовій звітності як інструменту виявлення потенційних можливостей бізнесу в забезпеченні своїх більш високих результатів розвитку.

З цих причин, **метою статті** є розгляд теоретичних аспектів нефінансової звітності, її місця і ролі в інформаційному відображенні даних про результати інтегрування принципів соціальної відповідальності в корпоративну систему прийняття управлінських рішень, пов'язаних із відповідальним інвестуванням.

Виклад основного матеріалу. У сучасній Україні корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) стає все більш популярною тематикою дослідження. Така зацікавленість детермінована розповсюдженням практик відповідального ведення бізнесу в провідних країнах світу, усвідомленням прогресивними компаніями своєї приналежності до збереження оточуючого середовища, необхідності активної участі у вирішенні соціаль-

но–економічних проблем, підвищенні якості життя місцевої громади та дотриманні прав людини. В результаті вивчення сутності, особливостей, принципів, моделей, практик корпоративної соціальної відповідальності, яка поступово стає своєрідною філософією ведення бізнесу, формуються різні підходи до її визначення.

Розуміння корпоративної соціальної відповідальності та впровадження її в систему управління компанією багато в чому залежить від того, який зміст вкладають у це явище ті, хто безпосередньо зацікавлені у реалізації цього виду відповідальності на практиці. При широкому різноманітті концепцій корпоративної соціальної відповідальності (концепція досягнення конкурентних переваг, корпоративної підзвітності, концепція зацікавлених сторін, теорія корпоративного конституціоналізму, теорія корпоративного громадянства, концепція сталого розвитку тощо), трактування корпоративної соціальної відповідальності суттєво різняться.

Однак, за думкою більшості експертів, сучасне трактування соціальної відповідальності бізнесу (корпорації), найбільш точно і повно представлено Міжнародними стандартами ISO 26000, де зазначено, що соціальна відповідальність – відповідальність комерційних структур за вплив їх рішень і діяльності на суспільство та оточуюче середовище через прозору та етичну поведінку, які: відповідають діючому законодавству та узгоджені з міжнародними нормами поведінки; сприяють стійкому розвитку та враховують очікування зацікавлених сторін [14]. В міжнародному розумінні КСВ трактується як добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах, безпосередньо пов'язаний з основною діяльністю та виходить за межі визначеного законом мінімуму. КСВ включає: сумлінну ділову практику, розвиток персоналу, охорону здоров'я та безпечні умови праці, охорону навколишнього середовища, розвиток місцевого співтовариства.

Серед причин активної соціалізації підприємницького сектору називають: появу все більшої кількості серйозних соціальних та екологічних проблем; позитивне сприйняття і підтримка суспільством підприємницьких структур, що займаються їх вирішенням; прагнення бізнесу до визнання, підвищення репутації і іміджу, без яких у довгостроковому періоді не досягти стійких кон-

курентних переваг; бажання приватного сектору демонструвати свою високу громадянську та соціальну відповідальність.

Однак головною з них є вплив соціальної відповідальності на кінцеві результати підприємницької діяльності. Існує безліч зарубіжних досліджень, що підтверджують факт отримання більш високих фінансових показників компаніями, які реалізують різного роду проекти в межах КСВ, порівняно із бізнес–структурами, байдужими до принципів соціальної відповідальності. Дослідження 469 американських компаній різних галузей, проведене організацією Conference board, показало, що існує тісна позитивна кореляція між їх соціальною активністю та кінцевими показниками діяльності [15, с. 91]. Справедливість виявленої закономірності доводиться ще й тим, що соціально відповідальні компанії, в результаті регулярного застосування ними відповідних заходів, сприяють покращенню свого іміджу, утворенню стабільних ділових зв'язків, забезпечують лояльність покупців і працівників, визначають власну інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність. Сьогодні не лише економічний успіх, а й наявність майбутнього у компанії визначається характером відносин до неї всіх зацікавлених сторін, оскільки соціальному оточенню не все одно, якими засобами досягаються стратегічні цілі, як виконуються зобов'язання, яких принципів дотримуються в прийнятті рішень.

Часи, коли діяльність бізнесу оцінювалася виключно його фінансовими результатами, проходить. Тепер соціальна відповідальність є одним з основних вимог до підприємницької структури, що обумовлює об'єктивну потребу в інформації про її екологічну безпеку, дотримання нею прав людини, здійснення соціального захисту.

Звітність про соціальну відповідальність бізнесу – відносно новий інструмент не лише для України, а й для світової практики. Якщо річні фінансові звіти випускаються вже приблизно 150 років, то сама ідея складання звітності про соціальну відповідальність бізнесу виникла на початку 80–х років минулого сторіччя, коли фонди соціальних інвестицій у Великій Британії і США почали відслідковувати соціальні аспекти діяльності компаній та загалом етику бізнесу [16, с. 103].

До чинників, що обумовили появу та поширення практики публічної нефінансової звітності слід віднести: – зростання суспільної уваги, в т.ч.

і професійних груп зацікавлених сторін до параметрів ділової практики, включаючи якість управління нематеріальними активами, соціальними та екологічними ризиками, здатність генерувати і застосовувати інновації, створювати суспільну цінність; – посилення затребуваності нефінансової інформації суспільними інститутами, які здатні авторитетно впливати на формування загальної думки відносно суб'єкту господарювання або окремих аспектів його діяльності; – підвищення вимог до змістовного наповнення формалізованих носіїв корпоративної інформації з боку державної влади окремих країн, в т.ч. на законодавчому рівні; – активізація громадської позиції споживачів, а також різних суспільних організацій до якості продукції, технологічного процесу її виготовлення, раціонального використання ресурсів, утилізації відходів; – посилення вимог з боку ділових партнерів до розкриття інформації про дотримання бізнес-структурою норм у сфері охорони праці, етики ведення бізнесу, екологічної безпечності, про забезпечення охорони навколишнього середовища, характер і ступінь впливу на навколишнє середовище; – необхідність виходу економічного суб'єкту на глобальні ринки, посилення його позицій на національному ринку, у зв'язку із чим актуалізується потреба у вирішенні корпоративних завдань, пов'язаних із підвищенням конкурентоспроможності, забезпеченням економічного зростання, підтвердженням своєї відповідальності на основі оприлюднення даних про ступінь, напрямки та масштаби її поширення; – поява індексів та рейтингів як інструментів незалежного зовнішнього оцінювання відповідальності учасника ринку на основі даних нефінансової звітності; – доцільність врахування соціальних та екологічних даних в процесі розробки та прийняття управлінських рішень.

Корпоративний соціальний звіт (нефінансовий звіт) – це публічний інструмент інформування акціонерів, співробітників, партнерів, клієнтів та суспільства в цілому про те, як і якими темпами компанія реалізує цілі, закладені в планах її стратегічного розвитку, щодо економічної стійкості, соціального благополуччя, екологічної стабільності. Нефінансова звітність є обов'язковою системою в складі відповідального функціонування підприємницької структури, для якої особливо значення набувають питання інформаційної відкритості, прозорості ведення бізнесу, довіри

з боку зацікавлених сторін. Вона відображає доступний, достовірний, збалансований опис основних аспектів та результатів корпоративної діяльності, які представляють найбільший інтерес для ключових стейкхолдерів.

Хоча в зарубіжній і вітчизняній практиці використовуються різноманітні форми нефінансової звітності¹, їм притаманні переважно такі основні характеристики: а) мають на меті надання внутрішнім і зовнішнім користувачам інформації про пріоритети і цінності компанії, про ступінь інтеграції принципів корпоративної відповідальності в її діяльність; б) відображають переважно нефінансову інформацію в розрізі трьох основних аспектів відповідальної діяльності (трьох Р («пі»): *people, profit, planet*): соціальної, економічної, екологічної; в) (в більшості випадків²) є добровільною ініціативою суб'єкта господарювання, який самостійно визначає ступінь та глибину висвітлення інформації; г) мають відмінності у змістовному наповненні, що обумовлено критеріальним вибором компанією пріоритетного напрямку з широкого спектра соціальних завдань (відома практика формування тематичної нефінансової звітності бізнес-структурами, що мають різногалузеву належність: зі стійкого розвитку, з охорони праці і здоров'я, з корпоративного громадянства і т.ін. [17, с.38]); д) виступають важливим інформаційним джерелом здійснення управління соціально-економічною діяльністю підприємства, сприяють оптимізації його внутрішніх взаємовідносин і процесів; е) призводять до утворення активних комунікаційних зв'язків із всіма стейкхолдерами, дозволяють виявити їх очікування, зміцнити довіру до компанії; ж) з певною періодичністю висвітлюють повну, всебічну інформацію про соціально значущі для бізнесу аспекти діяльності, що обумовлює підвищення його прозорості, відкритості, робить більш привабливим для соціального оточення; з) мають широкі напрямки застосування, оскільки висвітлюють можливості і ризики компанії, що пов'язані із сталим розвитком.

¹ «Соціальний звіт» (*Social reporting*), «Звіт із корпоративної соціальної відповідальності» (*Corporate Social Responsibility Reporting*), «Звіт із корпоративної відповідальності» (*Corporate Responsibility Report*), «Звіт із прогресу» (*Progress Report*), «Звіт зі сталого розвитку» (*Sustainable Development Reporting*) та ін.

² Хоча в окремих країнах Європейського Союзу (наприклад, Бельгії, Нідерландах, Норвегії, Франції та ін.) звітність із соціальної відповідальності є обов'язковою для всіх або інших груп компаній [16, с.106]

Існуюча в світі різноманітна практика формування нефінансової звітності обумовлює необхідність класифікації їх видів (див. таблицю).

Суб'єкти господарювання самостійно обирають ті чи інші види нефінансових звітів для складання і оприлюднення. Зміст публічної нефінансової звітності визначається у відповідності з цілями компанії, вимогами використовуваних стандартів та вказівок до звітності. Так чи інакше, але всі вони акумулюють інформацію про діяльність господарюючого суб'єкту в контексті соціальної відповідальності, висвітлюють рівень взаємодії із зацікавленими сторонами, визначають отримані результати, включаючи їх економічні, екологічні та соціальні аспекти, що дозволяє проводити аналіз діяльності об'єкту вивчення на основі утвореного між ними взаємозв'язку. Нефінансові звіти охоплюють інформацію по всім ключовим темам соціальної відповідальності, яка відображається за допомогою системи кількісних та якісних показників, що характеризують: рівень корпоративного управління; урегульованість трудових відносин; ступінь і якість впливу на навколишнє середовище; дотримання норм етики та прав людини; добросовісність ділової практики, протидію корупції, внесок у розвиток території розташування та ін.

Метою відображення цих та інших нефінансових даних є не посилення тягаря звітності на підприємство, а забезпечення процесу просування принципів корпоративної відповідальності, створення на цій основі умов для прийняття більш зважених управлінських рішень, в т.ч. стосовно головних об'єктів менеджменту, пов'язаних із формуванням і використанням різного роду ресурсів.

Оскільки необхідність корпоративної соціальної відповідальності проявляється в наявності потреби у економічного суб'єкта забезпечувати ресурсну основу для своєї життєдіяльності, найбільш комплексно відповідальна діяльність розкривається у відповідальному управлінні ресурсами. Загальновизнано, що в сучасних умовах інтелектуалізації виробництва підприємницькі структури мають володіти більш широким спектром ресурсів, і окрім звичного фінансового і виробничого, активно застосовувати в процесі своєї діяльності людський, організаційний, соціально-репутаційний капітали. Ці та інші складові інтелектуального капіталу утворюють базу для формування довгострокових конкурентних переваг компанії і, як наслідок, виступають тим фактором, розвиток якого має достатньо масштабний ресурс в сучасних умовах та в майбутньому як за якісно-кількісними, так і за часовим параметрами³.

Корпоративний інтелектуальний капітал, як і фізичний, створюється і нагромаджується завдяки капіталовкладенням, які є основним ресурсним забезпеченням соціально відповідальних дій економічного суб'єкту. Тому КСВ – це не лише декларування ініціатив чи дотримання законодавчо встановлених вимог і зобов'язань, а й виконання функцій по інвестуванню коштів в соціально орієнтовані проекти.

Соціально відповідальне інвестування хоча і відносно нове, але динамічне явище, що роз-

³ Дослідження, проведені в країнах ЄС показали, що компанії, які частково використовують інтелектуальний капітал, отримують в середньому 14% можливого прибутку; ті, що використовують його більш активно, – 39%, а підприємницькі структури, які вважають інтелектуальний капітал базою стратегічного розвитку, – 61% [18].

Види нефінансової звітності

Класифікаційна ознака	Види нефінансової звітності
За критеріальними пріоритетами змістовного наповнення	екологічні економічні соціальні комбіновані
За сферою застосування	для внутрішніх цілей для зовнішніх цілей
За орієнтованістю на користувача	для цільової аудиторії для всіх користувачів
За тривалістю звітного періоду	за один рік за два роки за період понад два роки
За рівнем інтеграції	у вигляді самостійного документу у вигляді тематичного розгляду в складі річної звітності
За базовими підходами до складання	в довільній формі стандартизовані

вивається швидкими темпами завдяки усвідомленню все більшим числом учасників ринку необхідності і переваг інтеграції принципів корпоративної відповідальності в стратегію розвитку компанії. Незважаючи на те, що в сучасній економічній літературі ще й досі немає єдиного підходу до визначення економічної суті даного поняття, більшість авторів трактує його як інвестиційний процес, в якому через добровільний і свідомий вибір критеріїв та методів інвестування, на регулярній основі проявляється відповідальність суб'єкту господарювання за наслідки здійснюваної ним діяльності. Соціально відповідальне інвестування передбачає виділення додаткових фінансових, матеріальних, технологічних, управлінських та інших ресурсів на: освіту, підвищення кваліфікації працівників, безпеку їх праці, охорону здоров'я, випуск якісної продукції, збереження навколишнього середовища, розвиток території розташування та ін..

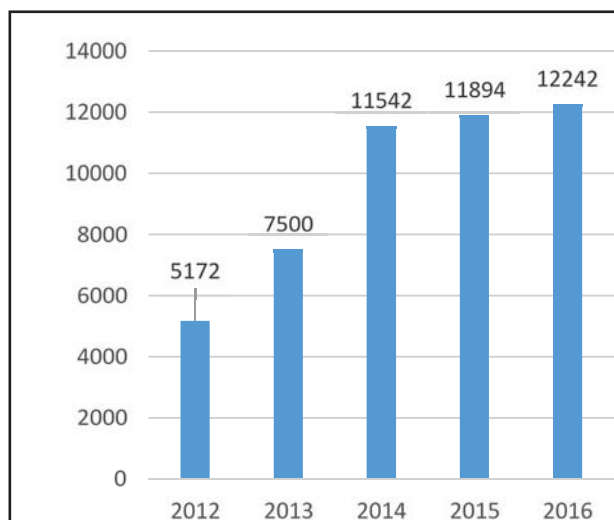
Віддача на соціально відповідальні інвестиції в основному відбувається у вигляді формування і нарощення невідчутних цінностей компанії, – активів її інтелектуального капіталу, ефективне управління якими має важливе господарське значення, оскільки дозволяє вирішувати задачу успішного функціонування підприємства не лише в короткостроковій, а й в довгостроковій перспективах. Таке управління дає можливість суттєво підвищити безпеку, конкурентоспро-

можність, ринкову вартість і доходність бізнесу, а також відкриває нові перспективи динамічного росту та розвитку сучасного підприємства.

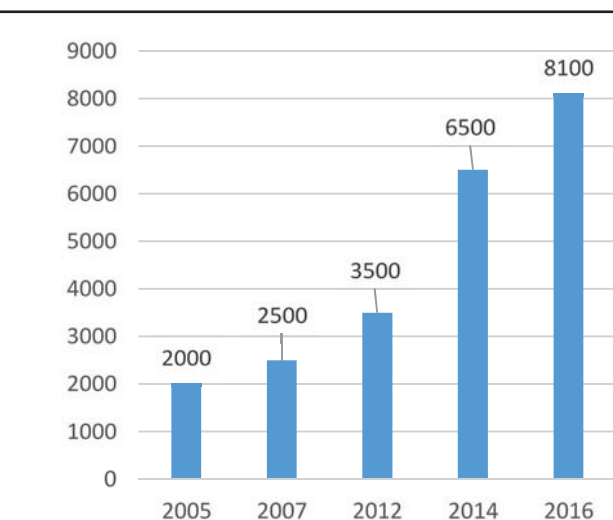
З цих причин, нефінансова звітність є невід'ємною інформаційною основою, необхідною для забезпечення процесу прийняття більш якісних, зважених рішень, орієнтованих на формування дієвих організаційно-економічних механізмів накопичення і примноження корпоративного інтелектуального капіталу.

Разом з цим, необхідно враховувати, що будь-яка підприємницька структура виступає не лише суб'єктом соціально відповідального інвестування, а й його об'єктом. Сьогодні вже не викликає сумнівів, що для об'єктивної оцінки ефективності інвестицій в ту чи іншу компанію врахування лише одних фінансових показників недостатньо. В умовах динамічного розвитку особливої актуальності набувають дані нефінансової звітності, яка стала незамінним інформаційним ресурсом відображення якісних характеристик тих чинників, що визначають вартість компанії, темпи її капіталізації, а відтак, – рівень інвестиційної привабливості.

З цих причин нефінансова звітність сприяє розвитку відносин із зовнішніми постачальниками капіталу, – переважно інституціональними інвесторами: великими банками, страховими компаніями, пенсійними та інвестиційними фондами, які з метою мінімізації власних ризиків підвищують вимоги до нефінансової інформації, її прозорості,

Рисунок 1. Число інвесторів-користувачів нефінансової звітності*

Рисунок 2. Обсяги відповідального інвестування, млрд.долл. * *

*) * *) Складено за: Нефинансовая отчетность компаний: в погоне за успехом // Информационный бюллетень – май 2017 – выпуск 2 : [Електронний ресурс] – Режим доступа: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-newsletter-may-2017/\\$File/EY-ccass-newsletter-may-2017.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-newsletter-may-2017/$File/EY-ccass-newsletter-may-2017.pdf) [19].

порівнянності, достовірності. Так, згідно даних компанії Ernst & Young, яка регулярно проводить дослідження щодо важливості нефінансової звітності в прийнятті інвестиційних рішень, спостерігається стрімке зростання числа їх користувачів (рис.1), а разом з цим, – і обсягів соціально відповідального інвестування (рис.2). Серед причин таких тенденцій інвестори, що вивчають і враховують в своїй діяльності ESG – фактори⁴, називають більш суттєві і довготривалі вигоди від інвестицій в компанії, які дотримуються принципів корпоративної відповідальності, а тому є спроможними максимально задовільняти інтереси ключових стейкхолдерів (а іншими словами, – сприяти розвитку людини, – носія найціннішого невідчутного капіталу). Завдяки цьому такі об'єкти інвестування значно випереджають своїх конкурентів як за дохідністю акцій, так і за показниками фінансової звітності, що робить капіталовкладення в їх розвиток менш ризикованими і більш привабливими.

Висновки

Таким чином, в ході дослідження встановлено, що звіт про корпоративну відповідальність фактично є одним з основних джерел інформації про результати управління основними складовими інтелектуального капіталу, – головного ресурсу компанії в підвищенні темпів її зростання та ринкової вартості, що переконує в необхідності її застосування як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами.

Однак в Україні кількість опублікованих нефінансових звітів за період 2010–2016рр. лише зменшувалася. Якщо в 2010 році було випущено 56 соціальних звітів [20, с.307], то в 2016 році більше, ніж наполовину менше, – 25⁵. В 2014р. було досягнуто їх критичний мінімум – 14 звітів. Такі дані свідчать, що лише 10% компаній зі 100 найбільших оприлюднюють нефінансові звіти, тоді як в розвинених країнах аналогічний показник сягає 80%.

Крім того, нефінансова звітність в Україні носить описовий характер, не містить різного роду індикаторів за напрямками сталого розвитку, не відображає обсяги інвестицій у розвиток корпоративного інтелектуального капіталу, що вказує на переважно декларативний підхід у висвітленні інформації, слідування політиці Greenwashing (за аналогією з поняттям «відбілювання репутації»).

⁴ Екологічні, соціальні, управлінські фактори (Environment, Social, Governance – ESG).

⁵ За даними офіційного сайту Центру розвитку КСБ.

Неналежне ставлення до складання та оприлюднення нефінансової звітності, низький рівень її якості та верифікації, недостатня транспарентність і підзвітність суспільству переконують, що керівникам вітчизняних підприємств ще тільки надлежить зрозуміти, що нефінансова звітність є відправною точкою в справі вдосконалення системи корпоративного управління, оскільки фокусує увагу на невідчутних активах, значущість яких у забезпеченні високої прибутковості, інвестиційної та споживчої привабливості, сталого розвитку, підвищення репутації і довіри зі сторони соціуму важко переоцінити.

Подальші наукові дослідження мають стосуватися обґрунтування вигідності обрання вітчизняним підприємництвом стратегії відповідального господарювання, необхідності ведення соціального обліку та складання нефінансової звітності, створення основ для переведення її даних у корисну для бізнесу інформацію, здатну підвищити його інвестиційну привабливість, розширити доступ до альтернативних джерел, сприяти сталому розвитку.

Список використаних джерел

1. Баюра Д.О. Система корпоративного управління в Україні: стан та перспективи розвитку : монографія / Д.О. Баюра. – К. : Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 288 с.
2. Корпоративна соціальна відповідальність / О. Гирик, О. Денис, О. Дубовик ; ред.: Т. С. Смовженко, А. Я. Кузнецова. – К. : УБС НБУ, 2009. – 258 с.
3. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / А. М. Колот та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Наук. парк, Ін-т соц.-труд. відносин. – К. : КНЕУ, 2012. – 501 с.
4. Корпоративна соціальна відповідальність : моделі та управлінська практика/ [Саприкіна М. А., Ляшенко О., Саєнкус М. А., Місько Г. А., Зінченко А. Г.] ; (за науковою редакцією д.е.н., проф. Редькіна О. С.). – К. : ТОВ «Фарбований лист», 2011. – 480 с.
5. Васильчук І. П. Нефінансова звітність як інструмент управління сталим розвитком корпорацій // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Серія: Економіка і менеджмент. – 2015. – Вип. 11. – С. 212–215.
6. Давидюк Т.В. Корпоративна соціальна звітність як перспектива інформування про людський капітал вітчизняних компаній // Вісник Запорізького національного університету / Серія: Економічні науки. – 2011. – № 1(9). – С. 173–178

7. Москалюк Г. О. Нефінансова звітність у реалізації концепції сталого розвитку в Україні / Облік і контроль в управлінні економічною стійкістю підприємств в умовах глобалізації // Під ред. В. Ф. Максимової. Оdesa: ONEU, 2014. – 373с

8. Король С.Я. Нормативне регулювання обліку соціальної відповідальності // Глобальні та національні проблеми економіки [електронне наукове фахове видання] – 2016. – №9. – С.791–796.

9. Костирко Р.О. Інтегрована звітність – інструмент соціально-відповідального бізнесу / Р.О. Костирко // Часопис економічних реформ. – 2014. – No 1(13) – С. 49–54.

10. Кузіна Р.В. Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку: Монографія / Р.В. Кузіна. – Херсон: Гринь Д.С., 2015. – 416с.

11. Орлова Н.С. Нефінансова звітність як важливий елемент корпоративної соціальної відповідальності / Н.С. Орлова // Економічний часопис ХХІ. – 2013. – №5–6. – С. 41–45.

12. Пилипенко Л.М. Розвиток концепції побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах потімдустріальної економіки: монографія / Л.М. Пилипенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 336с.

13. Проданчук М. А. Нефінансова звітність – ефективний інструмент в реалізації управлінських рішень // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2. – С. 202–214.

14. ISO – Management and Leadership Standards – ISO 26000 – Social Responsibility: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iso.org/sr>

15. Лукьянов И.В. Социальные инвестиции в корпоративной социальной ответственности организации // Креативная экономика. – 2014. – №8(92). – С.88–98.

16. Король С.Я. Нефінансова звітність підприємства // Вісник КНТЕУ. – 2011. – №6 – С.102–113.

17. Развитие интегрированной системы учета и отчетности: методология и практика: Монография / Под общ. ред. Н.А. Каморджановой. – Москва: Изд-во ООО«Проспект», 2015. – 172с.

18. Федерация оценщиков бизнеса и интеллектуальной собственности. – Официальный портал. – <http://www.fobis.com.ua/node/65>

19. Нефинансовая отчетность компаний: в погоне за успехом // Информационный бюллетень – май 2017 – выпуск 2 : [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-newsletter-may-2017/\\$File/EY-ccass-newsletter-may-2017.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-newsletter-may-2017/$File/EY-ccass-newsletter-may-2017.pdf)

20. Костирко Р.О. Інтегрована звітність у забезпеченні корпоративної соціальної відповідальності компанії // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2015. – Випуск 1 (45). Т.2. – С.305–310.

References

1. Bayura D.O.(2009). Systema korporatyvnoho upravlinnya v Ukrayini: stan ta perspektyvy rozvytku [The system of corporate governance in Ukraine: the state and prospects of development]. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr «Kyyivs'kyy universytet» [in Ukrainian].

2. Hyryk O., Denys O. & Dubovyk O. (2009). Korporatyvna sotsial'na vidpovidal'nist' [Corporate Social Responsibility]. Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].

3. Kolot A. M. (2012). Sotsial'na vidpovidal'nist': teoriya i praktyka rozvytku [Social accountability: the theory and practice of development]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

4. Saprykina M. A., Lyashenko O., Sayensus M. A., Mis'ko H. A. & Zinchenko A. H. (2011) Korporatyvna sotsial'na vidpovidal'nist': modeli ta upravlyns'ka praktyka [Corporate Social Responsibility: Models and Management Practices]. Kyiv. [in Ukrainian].

5. Vasylychuk I. P. (2015). Nefinansova zvitnist' yak instrument upravlinnya stalym rozvytkom korporatsiy [Non-financial reporting as a management tool for the sustainable development of corporations]. Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu: Seriya: Ekonomika i menedzhment, 11, 212–215 [in Ukrainian].

6. Davydyuk T.V. (2011). Korporatyvna sotsial'na zvitnist' yak perspektyva informuvannya pro lyuds'ky kapital vitchyznyanykh kompaniy [Corporate social reporting as a prospect of informing about the human capital of domestic companies]. Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu / Seriya: Ekonomichni nauky, 1(9), 173–178 [in Ukrainian].

7. Moskalyuk H. O. (2014). Nefinansova zvitnist' u realizatsiyi kontseptsiyi staloho rozvytku v Ukrayini / Oblik i kontrol' v upravlinni ekonomichnoyu stiykisty pidpryyemstv v umovakh hlobalizatsiyi [Non-financial reporting in the implementation of the concept of sustainable development in Ukraine / Accounting and control in the management of economic sustainability of enterprises in a globalizing environment]. Odesa: ONEU. [in Ukrainian].

8. Korol S.Ya. (2016). Normatyvne rehulyuvannya obliku sotsial'noyi vidpovidal'nosti [Regulatory regulation of accounting of social responsibility]. Elektronne naukovе fakhove vydannya. [in Ukrainian].

9. Kostyrko R.O.(2014). Intehrovana zvitnist' – instrument sotsial'no-vidpovidal'noho biznesu

[Integrated reporting – an instrument of socially responsible business]. Chasopys ekonomichnykh reform, 1(13), 49–54 [in Ukrainian].

10. Kuzina R.V.(2015). Korporatyvnyy oblik i zvitnist' v ukrayini: suchasnyy stan i perspektyvy rozvytku [Corporate Accounting and Reporting in Ukraine: Current State and Development Prospects] Kyiv: Kherson: Hrin' D.S. [in Ukrainian].

11. Orlova N.S.(2013). Nefinansova zvitnist' yak vazhlyvy element korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti [Non-financial reporting as an important element of corporate social responsibility]. Ekonomichnyy chasopys XXI, 5–6, 41–45. [in Ukrainian].

12. Pylypenko L.M.(2016). Rozvytok kontseptsiyi pobudovy systemy publichnoyi zvitnosti korporatsiy v umovakh postindustrial'noyi ekonomiky [Development of the concept of building a system of public reporting of corporations in a post-industrial economy] L'viv: Vydavnytstvo L'viv's'koyi politekhniki. [in Ukrainian].

13. Prodanchuk M. A.(2013). Nefinansova zvitnist' – efektyvnyy instrument v realizatsiyi upravlins'kykh rishen'[Non-financial reporting is an effective tool for managing management decisions] Zbirnyk naukovykh prats' Tavriys'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky), 2, 202–214. . [in Ukrainian].

14. ISO – Management and Leadership Standards – ISO 26000 – Social Responsibility: (n.d.). iso.org. Retrieved from: <http://www.iso.org/sr>

15. Lukyanov I.V.(2014). Sotsial'nyye investitsii v korporativnoy sotsial'noy otvetstvennosti organizatsii [Social investments in corporate social responsibility of the organization]. Kreativnaya ekonomika, 8(92), 88–98. [in Russian].

16. Korol S.Ya.(2011). Nefinansova zvitnist' pidpryyemstva [Non-financial reporting of the enterprise]. Visnyk KNTEU, 6, 102–113. [in Ukrainian].

17. N.A. Kamordzhanova (2015) Razvitiye integrirovannoy sistemy ucheta i otchetnosti: metodologiya i praktika [Development of integrated accounting and reporting system: methodology and practice]. Moskva: Izd-vo OOO»Prospekt». [in Russian].

18. Federatsiya otsenshchikov biznesa i intellektual'noy sobstvennosti [Federation of Appraisers of Business and Intellectual Property]. Ofitsial'nyy portal: <http://www.fobis.com.ua/node/65> [in Russian].

19. Nefinansovaya otchetnost' kompaniy: v pogone za uspekhom [Non-financial statements of companies: in pursuit of success]. Informatsionnyy byulleten', 2.

(n.d.). ey.com. Retrieved from: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-newsletter-may-2017/\\$File/EY-ccass-newsletter-may-2017.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-newsletter-may-2017/$File/EY-ccass-newsletter-may-2017.pdf) [in Russian].

20. Kostyrko R.O. Intehrovana zvitnist' u zabezpechenni korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti kompaniyi [Integrated reporting in ensuring corporate social responsibility of the company]. Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya «Ekonomika», 1(45).V.2, 305–310. [in Ukrainian].

Дані про авторів

Питуляк Н.М.,

кандидат економічних наук, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна

e-mail: fin_an@ukr.net

Гончаренко О.Е.,

студентка 4-го курсу факультету фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна

e-mail: honcharenko15olha@gmail.com

Данные об авторах

Питуляк Н.Н.,

кандидат экономических наук, доцент кафедры корпоративных финансов и контролингу ДВНЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетмана», Киев, Украина

e-mail: fin_an@ukr.net

Гончаренко О.Е.,

студентка 4-го курсу факультету финансов ДВНЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетмана», Киев, Украина

e-mail: honcharenko15olha@gmail.com

Data about the authors

Pytulyak N.,

Candidate of economic studies Associate professor of the Department of Corporate Finance and Controlling of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine,

e-mail: fin_an@ukr.net

Honcharenko O.,

Faculty of Finance, Bachelor, 4th year student Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

e-mail: honcharenko15olha@gmail.com